

Art Brussels

either

Verzamelaars op Art Brussels

Geld en vooral veel goesting

Schrikt u soms van de prijzen op Art Brussels? Als u echt om hedendaagse kunst geeft, komt geld pas op de tweede plaats. Maar u moet er uiteraard iets voor over hebben om deel uit te maken van de artistieke vormgeving van het 'nu'. Wij spraken met vier mensen die dit helemaal begrepen hebben, vier 'rasverzamelaars' en hevige fan van Art Brussels. Om in hun voetsporen kunnen treden, kregen wij alvast deze eerste tip: neem goede wandelschoenen mee.

TEKST: LIESBETH LANGOUCHE

Want op wiebelende hakken en met knellende voeten zal uw aandacht tijdens een beursbezoek niet lang gevestigd zijn op de kunst. Dat is dan ook de eerste voorbereiding die **Mark Vanmoerkerke** treft wanneer hij naar Art Brussels gaat. Met het doel zijn kantoor wat op te fleuren, kocht de vastgoedondernemer in 1998 een foto van Axel Hütte en een schilderij van Zebedee Jones. De passie die erna bezit van hem nam, is niet meer weggegaan. En via de Collection Vanmoerkerke, die in Oostende te bezoeken is en werken van onder anderen Bernd & Hilla Becher, Sherrie Levine, Christopher Wool en Cindy Sherman telt, deelt hij deze passie met de buitenwereld. Bij **Bruno van Lierde**, die aan het hoofd stond van één van de

grootste adviesbureaus wereldwijd, sloeg de vlam over in 1987, toe hij op Art Basel getroffen werd door 'Reis naar de sterren' van Panamarenko. "Ik had de drang – ongetwijfeld erg idealistische en naïef in die tijd – om een collectie te beginnen, het is te zeggen om kunstwerken bijeen te brengen die representatief zijn voor de creatie van nu. Maar eigenlijk was ik gewoon een liefhebber en ben ik dat steeds gebleven." Dertig jaar later heeft hij een omvangrijke verzameling die begint bij de conceptuele kunst uit de jaren '60 en '70 tot aan de hedendaagse schilder- en beeldhouwkunst.

Sabine Taevernier noemt kunst dan weer haar 'habitat': "Ik werd ermee geboren, mijn grootvader was een verwoed verzamelaar. Later studeerde ik kunstgeschiedenis en werkte ik in de museum-

wereld en de veilingwereld om in fine expert en kunstadviseur te worden." Hoewel James Ensor één van haar belangrijkste expertisepunten is – zij is voorzitter van het Ensor Advisory Committee – en ze bij Christie's, Manson & Woods werkte in het departement Impressionisten en Modernen, gaat haar persoonlijke voorkeur uit naar recentere tijden met kunstenaars als Thomas Schütte,

Ugo Rondinone, Wolfgang Tillmans en Rebecca Quaytman, alsook stromingen zoals minimal art en arte povera.

De vierde verzamelaar is **Frédéric de Goldschmidt**, een in Brussel wonende Parijse filmproducent. In 2007 wilde hij de galerietoonstelling van Benjamin Sabatier voor geen goud missen. Het jaar ervoor had hij de kunstenaar ontdekt op de FIAC bij Galerie

openingspagina

Benoît Maire (°1978), 'Déchets indexés (either, or)', 2017. Strombus gigas, glas, 16 x 28 x 30 cm. Eén van de facetten van Maires werk is het indexeren van alledaagse objecten. Zijn oeuvre is doordrongen door de notie van afval, verspreide of zelfs achtergelaten objecten. Hoe transformeert de status van een object naar de status van afval? Wat heeft afval nog als uitdrukingskracht? Indexeren laat toe om afval te benoemen, te isoleren en er een statuut aan te verlenen.

€ 5.500

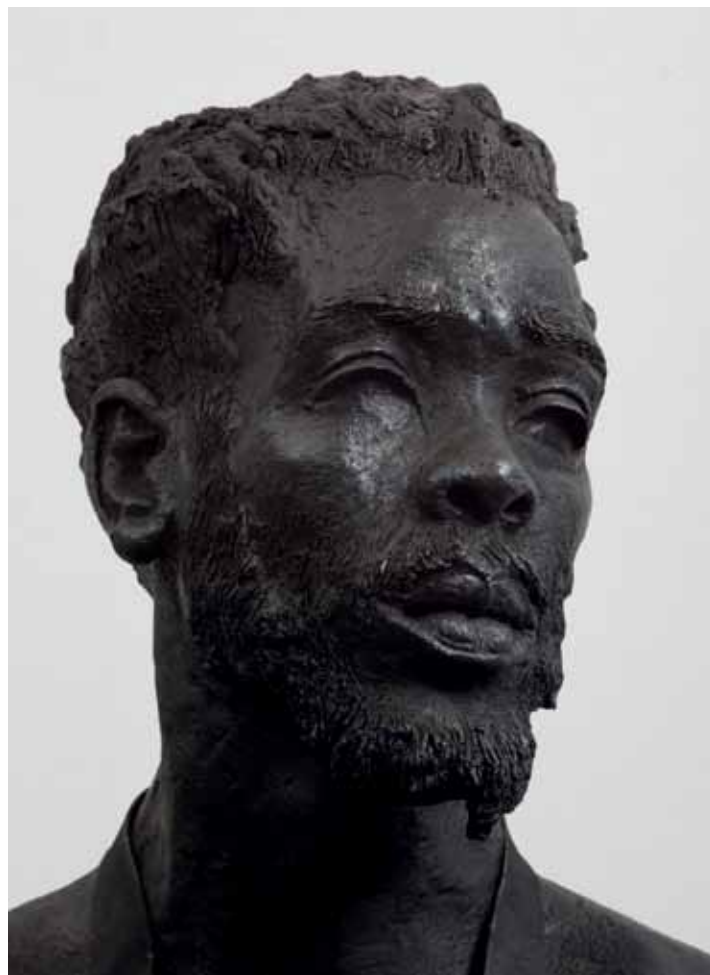
Meessen De Clercq, Brussel

rechts

Mohau Modisakeng, 'Untitled (Lefa)', 2017. Brons op een sokkel van imbuiahout, 81 x 50 x 21 cm. Geboren in Soweto, exploreert Modisakeng de invloed van de gewelddadige geschiedenis van Zuid-Afrika op hoe we vandaag onze culturele, politieke en sociale rol zien in postkoloniaal Afrika en vooral in Zuid-Afrika na de apartheid. Zijn films, foto's, installaties, beeldhouwwerk en performances zijn doordrenkt van symboliek, en vaak gebruikt hij zijn eigen lichaam om de pijn en het leed te tonen dat de zwarte Zuid-Afrikaanse gemeenschap onderging onder het kolonialisme en de apartheid.

€ 9.500

Galerie Ron Mandos, Amsterdam

BRUNO VAN LIERDE:
 “Men moet vertrouwen op de serendipiteit: iets anders vinden dan men zoekt.”

Jérôme de Noirmont, maar helaas was zijn werk reeds uitverkocht. Dus stond hij bij de vernissage te wachten tot de deuren van de galerie opengingen en had hij een weinig later zijn eerste kunstwerk in handen. Het is dus pas tien jaar dat De Goldschmidt verzamelt. Maar zijn ‘vangst’ is al van die omvang dat hij er al vijf jaar op rij evenementen mee organiseert tijdens Art Brussels, zoals vorig jaar nog ‘Not really really’. “Tijdens deze tentoonstelling heb ik geconstateerd dat 28 van de 75 werken gekocht waren op beurzen als Art Brussels.” U merkt het: Art Brussels is een must voor verzamelaars. Tijd om hen te vragen naar hun relatie met deze beurs en naar het hoe en waarom van verzamelen!

Wat betekent Art Brussels voor u?

“Ik ben een trouwe bezoeker sinds 2006, twee jaar voordat ik serieus met verzamelen begon. En ik mis geen enkele editie, tenzij in geval van overmacht”, zegt Frédéric de Goldschmidt, “Het is bovendien de plicht van elke verzamelaar om de beurzen in zijn eigen stad te bezoeken.” Ook de bezoeken van Mark Vanmoerkerke startten ongeveer gelijktijdig met de aanleg van zijn collectie, in 1999. De twee anderen zijn nog ‘oudere rotten’. Bruno van Lierde was er zo goed

als elk jaar bij sinds de vestiging in Brussels Expo in 1989 “toen er nog niet zo veel volk naartoe ging, tot het overweldigende succes van de laatste jaren.” En Sabine Taevernier herinnert zich zelfs nog de edities in het Paleis van Schone kunsten. “Ik was toen reeds bevriend met Albert Baronian, die aan de wieg stond van Art Brussels.” Ze vervolgt: “Art Brussels is onze thuismarkt, voor mij is het een mogelijkheid om vrienden die weinig affiniteit hebben met kunst in te wijden, en om buitenlandse vrienden te ontvangen.”

Hoe bereidt u zich voor op een beursbezoek en heeft u een vast budget?

“Het zijn de galerijen die ons voorbereiden door ons op voorhand alle informatie door te sturen over wat ze ons die week gaan tonen”, zegt Sabine Taevernier. Behalve dit, degelijk schoeisel en een eventuele blik op de website van Art Brussels, laten de verzamelaars zich voorname-lijk graag verrassen. “Een heldere geest, een scherpe blik, en het uitwisselen van gedachten vormen samen de sleutel”, meent Bruno van Lierde, “Men moet ook vertrouwen op de serendipiteit: iets anders vinden dan men zoekt. En ik denk niet in termen van budget. Kunst behoort niet

FREDERIC DE GOLDSCHMIDT:

“Ik mis geen enkele editie, tenzij in geval van overmacht”

Arpaïs du bois (°1973), ‘Se méfier de sa propre indulgence’, 2016. Gemengde techniek op papier, 25 x 19 cm. Sinds het prille begin van haar carrière raakt Arpaïs du Bois de gepercipieerde wereld aan in woord en beeld. Om het met de woorden van Franse kunstcriticus Damien Sausset te zeggen, die in Du Bois’ laatste publicatie ‘Tout droit vers la fin en sifflotant’ (2016) het voorwoord verzorgde: “Ze probeert een antwoord te bieden op het gewicht van de realiteit. Ze tekent met en tegen de taal.”

€ 1.400

Gallery Fifty One, Antwerpen - New York

tot de activa en is zelfs geen object. Ook is hedendaagse kunst steeds duurder geweest dan de oude kunst. In dat opzicht is het de prijs die men betaalt om deel te nemen aan de creatie van zijn eigen tijd.” Ook Mark Vanmoerkerke heeft geen vast budget: “Trouwens de beste aankopen doe je wanneer je geen geld hebt.”

Wie mag er met u mee?

Tenzij eventueel met de eega die meteen ook een klankbord is, gaan de verzamelaars blijkbaar graag alleen op exploratie. “En dan nog het liefst buiten de grote receptiemomenten”, zegt Sabine Taevernier, “Zo kan ik mij echt

concentreren en informeren.” Bij Frédéric de Goldschmidt gaat het als volgt: “Ik hou er niet van om de hele beurs met dezelfde persoon te bezoeken, het is leuker om van tijd tot tijd van gezelschap te wisselen: ieder op zijn ritme, waarbij men elkaar soms uit het oog verliest en even later opnieuw tegenkomt.”

Hoe verloopt een aankoop en bent u een impulsaankoper?

Mark Vanmoerkerke laat zich gewoon leiden door ‘zijn goesting’, waarbij de aankoop liefst zo kort mogelijk duurt. Bij Bruno van Lierde nuanceert: “Sommige aankopen gebeuren ogenblikkelijk:

links

SMITH (*1985), 'Sans titre #14 et #15', uit de reeks 'TRAUM', 2016. C-print op aluminium, 30 x 20 cm. Gendergerelateerde vragen nemen een belangrijke plaats in het werk van Dorothée Smith (geboren als Bogdan D. Smith). In haar wereld vloeien mannelijkheid en vrouwelijkheid samen, is er geen duidelijke afbakening tussen de seksen.

€ 1.000 per foto

Les Filles du Calvaire, Parijs

de tijd om na te denken over de prijs en de eventuele taksen om zicht te hebben op het globale plaatje. Van meet af aan heb ik beslist om weinig te kopen maar zo juist mogelijk. Het feit dat ik zelf als professioneel adviseur in die wereld rondloop, heeft dat natuurlijk in de hand gewerkt. Heel soms mis ik die drang naar impulsieve aankopen en benijd ik die mensen die alleen met hun hart kopen."

ik kijk naar een werk en het werk kijkt naar mij, het beantwoordt aan een bepaalde verwachting. Over andere aankopen loopt er dan weer veel tijd en moet ik het begrijpen vooraleer ik het echt kan 'zien', bestudeer ik de ontwikkelingen in het oeuvre van de kunstenaar en wacht ik op een specifiek werk." Bij Frédéric de Goldschmith loopt het echter steeds ongeveer volgens hetzelfde patroon: "Bijna al mijn aan-

kopen zijn impulsaankopen. Ik beslis erg snel: ofwel op het moment dat ik het zie, ofwel vraag ik een optie voor enkele uren, totdat ik de hele beurs gezien heb." "Hoewel de aankoop zelf vrij snel verloopt en het liefde op het eerste zicht moet zijn, ben ik geen impulsaankoper", aldus Sabine Taevernier, "Continu kijk ik naar nieuwe dingen en luister ik naar wat de galeriehouders me vertellen. Dat alles blijft dan in mijn achterhoofd hangen en komt later weer van pas wanneer ik werken van die kunstenaars terugzie. De werken die ik aankoop zijn dus volledig verteerde en geanalyseerde werken die ik in een context kan plaatsen. Tot slot wil ik zeker zijn van de onberispelijke staat en neem ik even

MARK VANMOERKERKE:
"De beste aankopen doe je wanneer je geen geld hebt."

Koen van den Broek, 'Ozone Avenue #2', 2016. Olie op doek, 210 x 140 cm. Koen van den Broek onderzoekt in zijn schilderijen hoe wij het landschap zien: van close-upbeelden van kleurloze stadshoekjes tot grote, lege stroken platteland. Zijn werken combineren een sensuele abstractie met precieze figuratie, waardoor ze een verstilde, cinematografische kracht bezitten.

€ 56.000

Galerie Greta Meert, Brussel

SABINE TAEVERNIER:

“Goede kunst verheft mij, haalt mij uit het dagdagelijkse, wekt telkens opnieuw vragen, ook als ik het werk van die kunstenaar al meerdere malen heb bekeken.”

Wat gebeurt er met de nieuwe aankoop?

Ideaal zou zijn om het werk meteen te plaatsen op het daarvoor voorziene plekje. Maar dat is ver bezijden de realiteit. Frédéric de Goldschmidt: “Ik pak het werk uit en zet het op de grond in mijn salon gedurende enkele weken tot maanden. Als ik er een geschikt plekje voor vind aan de muur, haal ik een eerder gekocht werk weg om het nieuwe ervoor in de plaats te hangen. En als latere aankopen het op zijn beurt weer vervangen, verdwijnt het in de stock totdat ik ermee kan uitpakken op een toonmoment of tijdelijke tentoonstelling.” Bruno van Lierde ‘stockeert’ het anders: “Ik sla het werk op in mijn hoofd en in mijn bestanden als zijnde deel van mijn collectie. En dan op een dag haal ik het daaruit, wanneer het zijn stukje muur gevonden heeft.”

Wat is goede kunst voor u?

“Het is moeilijk om kwaliteit te definiëren volgens wetenschappelijke criteria. Dat besef je maar al te goed wanneer je in een jury zetelt en je je keuze moet motiveren. Maar opdat een

privéverzamelaar lange tijd geïnteresseerd blijft in een hedendaags kunstwerk, moet dit een sterk en vernieuwend concept combineren met een opmerkelijke esthetische en technische uitvoering. Dit zal ertoe leiden dat de verzamelaar, die dag in dag uit met dit werk leeft, het nooit beu wordt en steeds weer bekoord wordt door de intelligentie en de praktijk van de kunstenaar,” zo zegt Frédéric de Goldschmidt. Voor Bruno van Lierde zijn het: “Vragen, eerder dan antwoorden. Mode, moraliteit, passie. Het hedendaagse in het klassieke en het klassieke in het hedendaagse.” En Sabine Taevernier ziet het als volgt: “Goede kunst verheft mij, haalt mij uit het dagdagelijkse, wekt telkens opnieuw vragen, ook als ik het werk van die kunstenaar al meerdere malen heb bekeken. Het prikkelt mijn zintuigen en mijn brein. Kortom, het is voor mij een ‘totaalervaring’ die ik in andere omstandigheden zelden terugvind.”

Tot slot: waarom verzamelt u?

“Uit verslaving!” is het heldere antwoord van Mark Vanmoerkerke. “Om deel te nemen aan het avontuur van de creatie van onze tijd en daarbij de sporen van mijn eigen parcours te verzamelen”, zegt Bruno van Lierde, gevolgd door: “Of anders moet je dit aan een socioloog of psycholoog vragen, niet aan de kunstliefhebber of aan hen die er professioneel mee bezig zijn.” Maar hij weet wel: “Nieuwsgierigheid is van in het begin één van mijn drijfveren. Door het contact met kunst heb ik leren kijken, vragen stellen, begrijpen.” Sabine Taevernier legt het als volgt uit: “Wanneer men aan het verzamelen begint, weet men niet echt waarom die drang er is en ook niet waarom bepaalde werken worden uitgekozen. Na verloop van tijd wordt de smaak gevormd en beseft de echte verzamelaar dat hij vanuit zijn eigen natuur gaat verzamelen. De verzameling wordt dan als het ware een zelf-

portret, op voorwaarde dat de keuzes niet zijn opgelegd door een luisterend oor maar eerder door een receptief en gevoelig brein.” Ze sluit af: “Zonder kunst zou ik niet kunnen leven. Maar geef mij twee meesterwerken en ik ben gelukkig. Ik voel mij geen kunstverzamelaar omdat ik geen nood heb aan een veelvoud. Wel heb ik nood aan kwaliteit, iets waar ik alle dagen naar kan kijken en telkens opnieuw kan ontdekken.”

onder links

Michele Spanghero, ‘Ad lib.’, 2016. Beademingstoestel, trolley, orgelpijpen, hout, orgelventilator, 272 x 100 x 34 cm + 112 x 55 x 55 cm. Deze geluidsinstallatie speelt een mechanisch, oneindig requiem, volgens het constante ritme van een medisch beademingsapparaat. De titel ‘Ad lib.’ verwijst naar de muzikale term ‘ad libitum’ die de uitvoerder de vrijheid geeft bij de interpretatie van een muziekstuk. Doorgetrokken naar deze installatie, refereert dit aan het beoordelingsvermogen van diegenen die zorgen voor iemand die slechts overleeft dankzij een beademingstoestel, en in wiens handen zijn lot ligt.

€ 20.000-30.000

Galerie Mazzoli, Berlijn

MEER WETEN

Art Brussels

Tour & Taxis

www.artbrussels.com

21-04 t/m 23-04

Nieuws & feiten

De 35e editie van Art Brussels brengt 145 galerieën uit 28 landen samen, waarvan slechts 89 galerieën ook op de vorige editie waren en 35 voor het eerst deelnemen. Om een frisse blik te kunnen blijven behouden, moet er roulatie zijn. De secties blijven wel dezelfde: Prime, Discovery (met o.a. Emmanuel Van der Auwera bij Harlan Lavey Projects Gallery, en Stanislas Lahaut bij Dauwens & Beernaert) en Rediscovery (met o.a. Alfred Basbous bij Sophie Contemporary Gallery, en Raoul Ubas & Reinhoud d’Haese bij Laurentin Gallery). En ook krijgen 15 kunstenaars een solo, waaronder David Altmeijd (Xavier Hufkens), Theo Mercier (Bugada & Cargnel) en Josh Sperling (Sorry We’re Closed).

Minstens even interessant is de tentoonstelling ‘Mementos: Artists’ Souvenirs, Artefacts, and other Curiosities’, die gelijktijdig in het Hotel de la Poste plaatsvindt. Tentoonstellingsmaker Jens Hoffmann en curator Piper Marshall wisten persoonlijke voorwerpen en artefacten bijeen te brengen, rechtstreeks afkomstig uit de privécollecties van meer dan vijftig kunstenaars, die allen vertegenwoordigd zijn door galerieën die deelnemen aan Art Brussels. Het gaat bijvoorbeeld om een fles zanderig water die Kendell Geers meebracht van het punt waar de Indische en de Atlantische Oceaan samenkomen, of een bel uit de kindertijd van Kris Martin en inspiratiebron voor een belangrijk werk. In de lijst met kunstenaars waarvan we stukken kunnen zien, staan namen van onder meer Robert Barry, Jenny Holzer, Gert & Uwe Tobias, Joseph Kosuth, Germaine Kruijff en Hermann Nitsch. Deze expositie met intieme inslag doet ons stilstaan bij het waarom van verzamelen en wat we bijhouden: heel vaak overstijgt de emotionele of sentimentele waarde immers de geldelijke waarde.

links

Martin Soto Climent (°1977), 'Gossip', 2016. Nylonkousen, spiegel, banakhout, 31 x 21 x 10 cm. Met doelbewust gezochte materialen en foto's uit het straatbeeld, creëert Soto Climent foto's, sculpturen en installaties die in al hun bescheidenheid de allure van ready-mades hebben. Zijn werken, gemaakt van o.a. vintagekledij en weggegooide objecten, lijken fragiele assemblages te zijn die handelen over tijdelijkheid, verlangen, verval en marginaliteit.

\$ 6.000 (€ 5.650)

PROYECTOSMONCLOVA, Mexico City

onder

Genevieve Figgis, 'Couple Under a rainbow with a pink Unicorn', 2016. Acrylverf op paneel, 60 x 80 x 4 cm. De charmant macabere schilderijen van Genevieve Figgis hebben diezelfde dramatische twist die ook sommige personages uit de Iers-Britse literatuur van Edgar Allan Poe tot Oscar Wilde kenmerkt, en die ook doet denken aan Goya. Haar scènes tonen burgerwoningen, traditionele portretten en landschappen die vaak bevolkt worden door spookachtige figuren en grijnzende creatures met wandelstokken en hoge hoeden.

\$ 15.000-30.000 (€ 14.100-28.250)

Almine Rech Gallery, Brussel

rechts

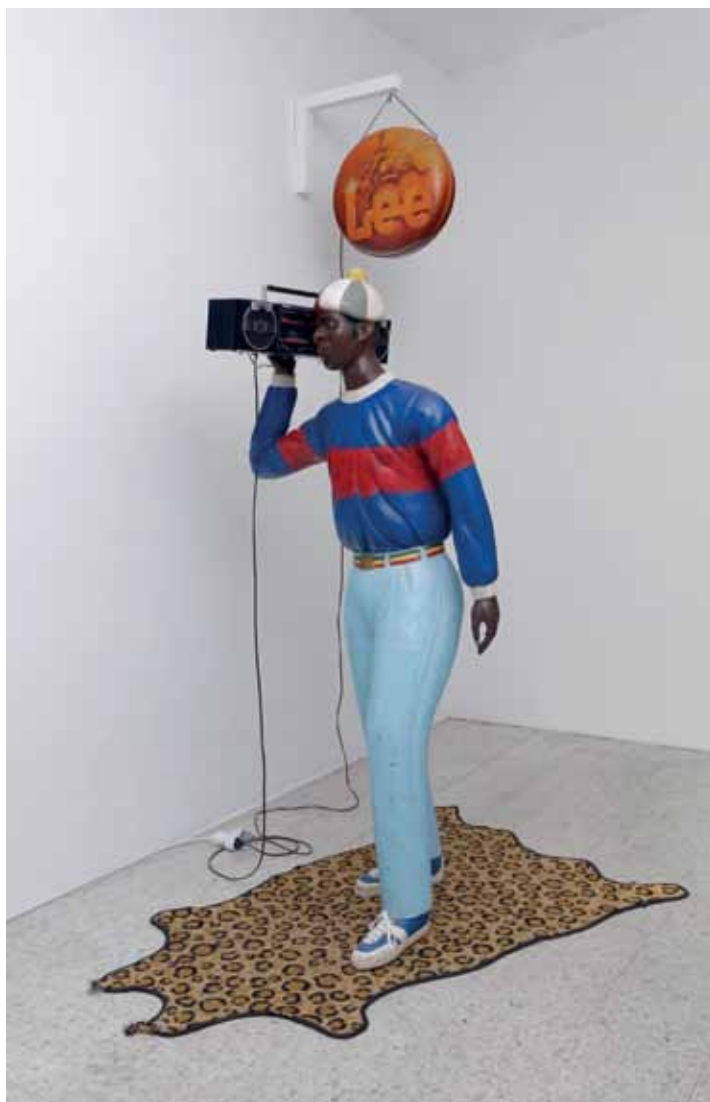
Rafael Lozano-Hemmer, 'Pulse Index', 2010. Gemengde techniek, registreermachine voor digitale vingerafdrukken, hartslagmeter, computer, HD plasmascherm. Deze interactieve installatie registreert de vingerafdruk en hartslag van de participant om deze pulserend en in het groot onderaan op het scherm weer te geven. Bij elke volgende participant verspringt het eerst gecapteerde beeld steeds een stapje naar boven, om uiteindelijk heel klein bovenaan te staan en vervolgens te verdwijnen. Een hedendaagse digitale memento mori.

\$ 100.000-150.000 (€ 94.200-141.250)

Art Bärtschi & Cie, Genève

boven

Présence Panchouette, 'Disco Boy', 1985. Sculptuur in beschilderd hout (Nicolas Damas, 1947-2001), ghettoblaster en audiocassette, tapijt, lichtreclame. Variabele afmetingen. © Foto: A.Mole. Présence Panchouette is een kunstenaarscollectief uit Bordeaux, actief tussen 1968 en 1990, dat onder meer samenwerkte met de Ivoriaan Nicolas Damas. Hij beeldhouwde tal van menselijke houten figuren op ware grootte, zoals ook voor deze 'Disco Boy'. Dit beeld kan gezien worden als een archetypische Afrikaan, zoals de Afrikaanse beeldhouwer het zich voorstelt dat de Europeanen deze ziet.

€ 70.000

Semiose, Parijs

rechts

Vik Muniz, 'Metachrome (Homage to the Square: Glow, after Joseph Albers)', 2016. Archivalische pigmentprint, 161,3 x 160 cm. Ed. 6 + 4 AP. Tegelijk speelt en conceptueel herinterpreteert Vik Muniz bestaande kunstwerken. Hier reconstrueert hij een schilderij van Joseph Albers aan de hand van pastelkrijtjes. Paradoxaal genoeg worden we als kijker niet geconfronteerd met een schilderij of de quasi-sculpturale interpretatie, maar krijgen we een reproductie hiervan voorgeschoteld: een foto.

\$ 45.000 (€ 42.400)

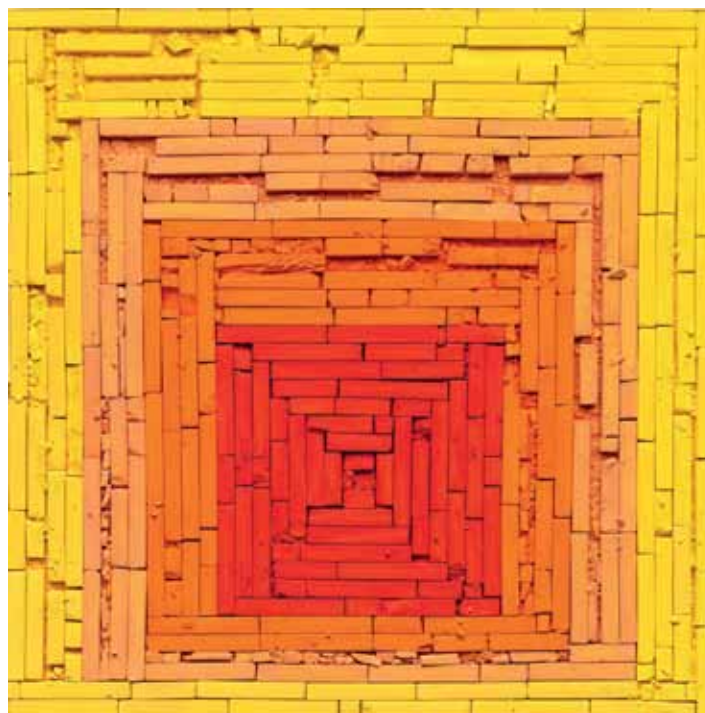
Galerie Xippas, Parijs

onder

Yorgos Stamkopoulos (°1983), 'Untitled', 2016. Olieverf op doek, 180 x 160 cm. Zelf noemt de kunstenaar zijn schilderijen 'Blind Paintings'. Eerder dan voorstellingen te zijn, zijn het de fysieke overblijfselen van een niet-zichtbare handeling. Zonder vooropgesteld plan alterneert Stamkopoulos airbrushing met het aanbrengen van lagen doek, die hij nadien deels weer weghaalt om ten slotte tot een soort camouflage-achtige compositie te komen. Zijn op toeval berustende doeken zijn een proces van onthullen en verdwijnen.

€ 6.400

Galerie Nathalie Halgand, Wenen

links

Alfred Basbous, 'Minimal Abstraction', 1972. Brons, 75 x 57 x 50 cm. Ed. 1/8. Basbous wordt beschouwd als de belangrijkste beeldhouwer van Libanon en een pionier van de modernistische beeldhouwkunst in het Midden-Oosten. Het hier gepresenteerde werk markeert zijn overgang van figuratie naar pure abstractie en minimalisme, hoewel de dierlijke en menselijke vormen er nog steeds in doorschemeren.

€ 52.000

Sophia Contemporary, Londen

onder

David de Tscharnier, 'Ambassadeur III', 2016. Gemengde techniek op plexiglas, 115 x 34 x 48 cm. Uniek stuk. De werken uit de reeks 'Les Ambassadeurs' zijn tegelijk fotografie, collage, schilderkunst en sculptuur. De Tscharnier gaat op zoek naar het vormelijke en poëtische potentieel van de beelden die hij vindt via Instagram en die hij vervolgens uitwerkt tot mobielen. Eens opgehangen, spelen deze nochtans willekeurige en onherkenbare vormen met onze fantasie die er de meest uiteenlopende objecten in herkent.

€ 3.200

Galerie Escougnou-Cetraro, Parijs

onder

Léon Wuidar (°1938), 'Printemps 1994', 1994. Olie op doek, 50 x 50 cm. Wie vindt het woord dat hier verscholen zit? Tussen zijn rigoureuze abstracte schilderijen door, introduceert Wuidar soms verborgen woorden en taalspelletjes in zijn werken. Hij kiest zijn woorden met humor, nostalgie en vaak poëzie. Maar ondanks dit 'geletterde' aspect, blijven compositie, vorm, kleur en materie de essentie van zijn werk. Zelf zegt hij: "De meerwaarde van een geschilderd woord ten opzichte van louter geometrische vormen is dat men er een diepere betekenis in kan zien. Ik zou zelfs durven zeggen meerdere betekenissen."

€ 5.000

rodolphe janssen, Brussel

links

Tony Cragg, 'Wooden Crystal', 2001. Sculptuur in Kertohout met een vermiljoen Chinese lak, 220 x 90 x 90 cm. Tony Cragg houdt ervan de limieten van diverse traditionele materialen te testen. Voor deze sculptuur maakte hij voor het eerst gebruik van Kerto, een Fins materiaal dat normaal gebruikt wordt om yachts te bouwen. Ondertussen heeft hij het zodanig onder de knie en maakt hij er de meest ingewikkelde sculpturen mee.

€ 363.000

Mario Mauroner Contemporary Art, Wenen - Salzburg

onder

Omar Ba (*1977), 'Monument Historique - ONU 1', 2016. Olie- en acrylverf, potlood, Chinese inkt en gouache op geonduleerd karton, 200 x 80 cm. De enigmatische werken van deze Senegalese schilder handelen over sociale en politieke problemen zoals uitbuiting, onderlinge afhankelijkheid, en de vraag naar tolerantie en dialoog. Op een achtergrond van abstracte motieven plaatst hij een fantastisch en onrustwekkend bestiarium, waarin machtsymbolen, een weelderige vegetatie en oorlogstekens vervlochten zijn.

€ 18.000-40.000

Galerie Daniel Templon, Parijs - Brussel

onder

Cy Twombly (1928-2011), 'Lemons, Gaeta', 2005. Kleuren dry-print, 43,1 x 27,9 cm. Ed. van 6. Het oeuvre van Twombly is één van de meest vruchtbare in de recente kunstgeschiedenis. Hij vermengde het abstract expressionisme met de Latijnse en Griekse cultuur, terwijl hij ook steeds aandacht schonk aan de vernaculaire realiteit van de werelden waarin hij vertoefde. Zoals dit werk toont, speelde de fotografie een belangrijke rol voor Twombly, die nu eens dandy, dan weer Romeinse herder was.

€ 50.000

SAGE Paris, Parijs

Rondom **Art Brussels**

Welke zijn de beurzen in het kielzog van Art Brussels?

Independent

Bij de lancering van Independent in 2010 was het idee een soort tentoonstelling te organiseren, met en door galeriehouders. In tegenstelling tot reguliere beurzen, waar bijvoorbeeld maar weinig oog is voor de onderlinge samenhang tussen de werken van de verschillende galerieën, is dit curatoriale aspect net één van de grote bekommernissen van Independent. Voor deze tweede Brusselse editie nodigden Olivier Pesret en Alix Dana ruim zestig galerieën en non-profitorganisaties uit om de door hen meegebrachte werken met elkaar in contact te laten treden. Enkele van de deelnemers zijn Air de Paris (Parijs), Tatjana Pieters (Gent), Peres Projects (Berlijn) en Erik Deák Gallery (Budapest).

Vanderborcht gebouw

Schildknaapstraat 50

www.independenthq.com/2017/brussels
19-04 t/m 23-04

Michael Pybus, 'Kick', 2017. Acrylverf en UV-lichtreflecterende verf op doek, 100 x 150 cm. Te zien bij Tatjana Pieters (Gent) op Independent.

OFF Course

Het sleutelwoord van deze beurs is 'jong': niet enkel is dit een podium voor jong gediplomeerden uit Belgische en internationale kunstscholen, ook de kunstenaars die gepresenteerd worden door de galerieën zijn

Romina Remmo, 'Renouer avec ses racines'. Sculptuur met globe, vingerhoed, gesculpteerde wortels uit vergulde polymeer, kant, zijdedraad en koperen sokkel. Hoogte: 25 cm. Te zien op OFF Course Art Fair.

maximum veertig jaar oud. En tot slot krijgt Romina Remmo, de laureate van de publieksprijs 2016 een solostand. Deze zal ze vullen met haar heel eigen sculpturen, geassembleerde objecten, schilderijen, fotografie en handwerk. Over haar prijs van vorig jaar zegt ze: "Deze heeft mijn artistieke productie een mooie zichtbaarheid gegeven door de pers aandacht, maar ook doordat hetgeen ik creëer nu een zekere erkenning krijgt. Verzamelaars volgen mijn werk van nabij en dat moedigt me aan om verder te gaan op deze weg."

The Dynastie

Kunstberg 5

www.offcourseartfair.com
20-04 t/m 23-04

YIA Art Fair

Voor deze tweede Brusselse editie lengde organisator Romain Tichit de deelnemerslijst aan van 35 naar 45 deelnemers. Weerom zien we vele Franse galerieën, maar uiteraard voelen ook Belgische galerieën zich aangetrokken. Voor Alex Lebbink van de jonge galerie SinArts space for Contemporary Chinese Art (vanaf 6 mei in Den Haag) was de keuze snel gemaakt: "Als jonge galerie kom je voorlopig niet op Art Brussels, en Independent is enkel

op uitnodiging. Afgaand op wat ik vorig jaar gezien heb, kies ik voor het netwerk en de internationale uitstraling van YIA." Zij brengen foto's van Shen Wei, fresco's van Tang Bohua en tekeningen van Chen Xi mee. Bij Absolute Art Gallery (Knokke-Heist) zal onder meer Robert Steng getoond worden. Yoeri De Backer: "Zijn werk ligt in een niet zo hoge prijsklasse, waardoor ook jongere mensen zich dit werk kunnen veroorloven. Het feit dat YIA een jonger publiek aantrekt, is één reden waarom we deelnemen. De andere reden is dat we erg tevreden waren over onze deelname aan deze beurs in Parijs afgelopen oktober."

Le Square Brussels

Kunstberg

www.yia-artfair.com
20-04 t/m 23-04

Art Sablon

Het is al langer geweten dat hedendaagse kunst en antiek perfect in symbiose naast elkaar kunnen staan. Dit wordt nogmaals benadrukt op dit gloednieuwe evenement, waarvan Jonathan F. Kugel de geestelijke vader is. Hij is de zesde generatie van de bekende Parijse Kugeldynastie, en vestigde in 2012 zijn eigen galerie te Londen met vanaf 2016 een tweede locatie in Brussel, aan de Coppens-

Robert Steng, 'Twelve wooden cubes'. Muurobject (basreliëf) uit gevonden hout, 97 x 106 x 2 cm. Te zien bij Absolute Art Gallery op YIA Art Fair.

straat 3. "Twee opeenvolgende jaren heb ik samen met Tobias Desmet van Galerie Desmet meerdere exposities gehad in de Zavel", vertelt hij, "Ik was danig gecharmeerd door de wijk en de stad, en bovendien hadden onze exposities veel succes, waardoor ik besloot om ook hier een galerie te openen." Hoe kwam hij er toe meteen een nieuw evenement in de wijk te integreren? "Het idee is als vanzelf ontsproten. April is immers een zeer belangrijke maand, tijdens dewelke de hele kunstwereld naar Brussel kijkt, ten slotte één van dé hoofdsteden van de hedendaagse kunst. Ik had echter geconstateerd dat de Zavel niets ondernam om te profiteren van deze aanwezigheid van een internationaal publiek.

Ik heb de kans dan ook aangegrepen om een podium te creëren voor jonge kunstenaars die niet altijd makkelijk toegang hebben tot beurzen en galerieën, en ik wil tegelijk een nieuw publiek naar de Zavel lokken." In totaal een vijftiental galerieën – o.a. Costermans, Herwig Simons, Deletaille Gallery en Patrick & Ondine Mestdagh – en ruim tien kunstenaars – o.a. Otto D'Ambra, KRJST, James Webster en Guilhem Senges – maakte hij warm voor dit parcours Art Sablon. "De kunstenaars werden geselecteerd door Joanna Balavoine, Paul Speziali en mezelf, waarna we ze aan de galerieën voorstelden. Want de galerieën kregen uiteindelijk het laatste woord. De kunstenaars zullen in situ werken maken, en hun stukken zijn met zorg zo gekozen dat ze harmoniëren met elkaar en de ruimte of net voor tegenstellingen zorgen."

Zavel

www.artsablon.com

20-04 t/m 23-04

Poppositions

Poppositions startte zes geleden als een kleine, alternatieve beurs, maar is elk jaar verder gegroeid zonder hun initiële format te verloochenen. Als nichebeurs in Brussel, een zwaargewicht op zowel politiek als artistiek vlak, richt Poppositions net een kritische blik op het geheel van politiek, commercie en kunst. Dit jaar vroeg zij de deelnemende galerieën en kunstencentra elk één kunstenaar naar voren te schuiven die een originele visie biedt op de hedendaagse politieke en artistieke ontwikkelingen onder het thema 'Don't agonize, organize'. De jury bestaande uit Kasper Bosmans, Jo-ey Tang, Elise Lammer en artistiek directeur van Poppositions 2017 Niekolaas Johannes Lekkerkerk keurde de projecten goed van o.a. Paolo Brambilla (Massimodeluca, Venetië), Floris Schönfeld (Suns and Stars, Amsterdam), Kristina Ollek (Rundum, Tallinn) en Yannick Ganseman (CC Strombeek, Strombeek-Bever). In totaal 21 projecten zullen door en naast elkaar te zien zijn. Want meer nog dan Independent is Poppositions één grote tentoonstelling zonder afbakeningen tussen de deelnemers, die haar bezoekers iets wil bijbrengen zonder belerend te zijn. En zoals ze het zelf stellen: terwijl Independent meer een klassieke beurs geworden is, die bovendien diverse galerieën van Art Brussels afgesnoept heeft, probeert Poppositions het commerciële tot een minimum te beperken.

ING Art Center

Koningsplein 6

www.poppositions.com

20-04 t/m 23-04

KRJST, 'Recollection IV', 2016. Katoen, mohair, cashwool, plastic, 3,30 x 2,20 cm. Tijdens Art Sablon toont het Belgische duo van KRJST studio in Galerie Desmet waartoe hun experimenten met 3D-technologie, digitale tekenkunst en mode leiden.

Johan Gelper creëert sculpturen uit gevonden voorwerpen. Zijn werken zijn het resultaat van een reeks experimenten om orde te creëren middels een proces waarin deze objecten georganiseerd en gecombineerd worden als 'geleende vormen' die een nieuw systeem verbeelden. Deze reorganisatie stelt de waarde die de maatschappij aan deze objecten toekent in vraag, en bevraagt de manier waarop voorwerpen betekenis geven aan de plaatsen en tijden die we bevolken. Te zien bij DWM Art Space (Antwerpen) op Poppositions.